

FINANSTILSYNETTHE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Styret i TOLGA-OS SPAREBANK
Ivarsveien 2
2540 TOLGA

Vår referanse
25/12062
Deres referanse

23.01.2026

Tilsynsrapport

1 Innledning

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn 24. – 25. november 2025 med Tolga-Os Sparebank (org. nr. 816 793 432). Formålet med tilsynet var primært å belyse og vurdere bankens interne virksomhetsstyring og operasjonelle risiko, kredittrisiko, herunder tapsvurderinger iht. IFRS 9 samt likviditets- og finansieringsrisiko.

Denne tilsynsrapporten bygger på Finanstilsynets foreløpige rapport fra 23. januar 2026 og styrets tilsvarende fra 17. februar 2026.

2 Finanstilsynets oppsummering

Finanstilsynet har gjennom det stedlige tilsynet avdekket noen svakheter i Tolga-Os Sparebanks virksomhetsstyring, risikostyring og rapporteringsrutiner. Banken har hatt sterk utlånsvekst og ambisiøse vekstmål uten tilstrekkelig vurdering av kapitalbehov, finansieringsstrategi eller risikoen for negativ seleksjon. Organiseringen og bemanningen av risikostyringsfunksjonen vurderes som svak, og risikorapporteringen til styret har ikke gitt et presist og fremoverskuende beslutningsgrunnlag. Det er påvist forbedringsområder i dokumentasjon av styrets vurderinger og diskusjoner, samt behov for en tydeligere håndtering av habilitet og uavhengighet.

Videre er det identifisert behov for tydeligere eierskap til styrende dokumenter, mer utførlige vurderinger av risiko knyttet til et landsdekkende markedsområde og en mer systematisk oppfølging av store og utfordrende engasjementer.

Tilsynet har også avdekket enkelte forbedringsområder i bankens likviditetsstyring. Banken har hatt noe svak oppfølging av sentrale nøkkeltall og indikatorer for likviditetsrisiko, herunder brudd på interne rammer uten tilstrekkelig oppfølging eller tiltak. Manglende løpende overvåking og avhengighet av eksterne aktører for rapportering og forvaltning har redusert bankens evne til å identifisere og håndtere likviditetsutfordringer på et tidlig stadium.

Finanstilsynet noterer av styrets svar at banken allerede har iverksatt en rekke tiltak for å rette opp i svakhetene påpekt i tilsynsrapporten.

3 Finanstilsynets vurderinger

3.1 Virksomhetsstyring og operasjonell risiko

Vurderingene i denne delen bygger på kravene til styring, kontroll og organisering av virksomheten slik de kommer frem av finansforetaksloven §§ 8-6, 13-5, 13-6 og 13-13. Det er videre lagt til grunn bestemmelser i CRR/CRD IV-forskriften §§ 35 og 38 om styrets ansvar for rammer, retningslinjer

og rapportering av risiko, samt krav til kompetanse og kapasitet i risikostyringsfunksjonen. Anbefalingene fra Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES) om styrets habilitet og uavhengighet er også relevante.

3.1.1 Strategi, vekst og lønnsomhet

I 2025 har Tolga-Os Sparebank hatt en sterk vekst i utlånsporteføljen. Utlånsveksten i personmarkedet og bedriftsmarkedet har ligget rundt [redacted] ved utgangen av tredje kvartal, merkbart over nivåene for sammenlignbare banker. Denne utviklingen viser at banken har hatt en aktiv vekststrategi i begge segmenter gjennom året. I samme periode har banken hatt svakere lønnsomhet og høyere relative kostnader enn sammenlignbare banker.

Tolga-Os Sparebank har i sitt siste strategidokument, som på tilsynstidspunktet ikke var vedtatt, lagt opp til en betydelig vekst frem mot 2030. Banken har satt som mål å øke forretningskapitalen til [redacted] med en årlig vekst på [redacted] i bedriftsmarkedet og [redacted] i personmarkedet. Gjennomgangen viser at banken ikke har foretatt tilstrekkelige vurderinger av kapitalbehovet knyttet til den planlagte veksten. Det fremgår heller ikke en konkret finansieringsstrategi for å støtte opp under vekstambisjonene. Videre er det ikke gjort vurderinger av risikoen for negativ seleksjon på aktivasiden, det vil si at høy vekst kan medføre økt andel engasjementer med svakere risikoprofil.

Finanstilsynet vurderer at den planlagte veksten i strategidokumentet er ambisiøs og vil kunne medføre vesentlig økt risiko for banken. Høy vekst over tid krever grundig planlegging av kapitalbehov, herunder vurdering av om banken har tilstrekkelig egenkapital og tilgang på ekstern finansiering til å støtte opp under veksten. Manglende kapitalplanlegging kan føre til at banken ikke er tilstrekkelig rustet til å håndtere økte tap eller uforutsette hendelser. Finanstilsynet påpeker at ved utgangen av tredje kvartal 2025 er bankens margin til kapitalkrav betydelig lavere enn mediannivået for sammenlignbare banker. I 2025 har banken hatt lavere resultat i forhold til forvaltningskapitalen og høyere kostnads- til inntektsratio enn mediannivåene for sammenlignbare banker. En utlånsvekst som er høyere enn bankens evne til å bygge kapital gjennom driften, vil gradvis redusere kapitalbuffere. I slike situasjoner må banken kunne dokumentere hvordan nødvendig kapital skal skaffes, enten gjennom styrket inntjening, tilpasset vekst eller andre kapitaltiltak.

Videre er det avgjørende at banken har en tydelig finansieringsstrategi, som sikrer sterk likviditet og diversifiserte finansieringskilder. Banken har historisk i stor grad vært innskuddsfinansiert, men vedvarende høy utlånsvekst vil innebære at finansieringsstrukturen endres vesentlig. Banken kan ikke forvente at innskuddene vil vokse i samme takt som utlånene, og kan derfor måtte hente en økende andel av finansieringen fra andre kilder. Uten en slik strategi kan banken bli sårbar for endringer i markedet eller økt konkurranse om innskudd og funding.

Finanstilsynet vil også påpeke at høy vekst, særlig i bedriftsmarkedet, kan øke risikoen for negativ seleksjon, hvor banken tiltrekker seg låntakere med svakere kredittkvalitet. Dette kan føre til økt tapsrisiko og svekket porteføljekvalitet over tid. Det er derfor viktig at banken har mekanismer for å overvåke og motvirke negativ seleksjon, og at styret har løpende oppmerksomhet på porteføljens risikoprofil.

Finanstilsynet forventer at styret og ledelsen i Tolga-Os Sparebank gjennomfører en grundig vurdering av kapitalbehovet knyttet til den planlagte veksten, og at dette dokumenteres i strategiprosessen. Banken må utarbeide en konkret finansieringsstrategi som sikrer tilstrekkelig og stabil tilgang på kapital og likviditet. Videre forventes det at banken vurderer risikoen for negativ seleksjon på aktivasiden, og etablerer rutiner for å overvåke porteføljekvaliteten fortløpende. Styret må påse at vekstambisjonene er i tråd med bankens risikotoleranse og at nødvendige tiltak iverksettes for å sikre forsvarlig virksomhetsstyring.

3.1.2 Organisering av risikostyringsfunksjon

Bankens risikostyringsfunksjon har begrenset kapasitet og er kombinert med andre oppgaver, noe som påvirker funksjonens mulighet til å utføre sitt arbeid fullt ut. Det foreligger ikke dokumentasjon som viser at funksjonen samlet sett har nødvendig kompetanse. I risikorapportene kommer det til uttrykk manglende presisjon, uklarheter i begrepsbruk og fravær av en form og et innhold som styret oppfatter som tilfredsstillende. Styreprotokoller viser i tillegg at [REDACTED] Banken har samtidig ambisiøse vekstmål, noe som innebærer økte krav til risikostyringens kvalitet og kapasitet.

Finanstilsynet vurderer at risikostyringsfunksjonen ikke er organisert og bemannet på en måte som gjør den i stand til å ivareta bankens behov. Begrenset kapasitet og manglende dokumentert kompetanse innebærer en risiko for at viktige risikoforhold ikke identifiseres, vurderes eller rapporteres korrekt til styret. Dette svekker styrets beslutningsgrunnlag og bankens evne til å styre risiko på en forsvarlig måte. At risikostyringsfunksjonen utfører oppgaver som kan påvirke dens uavhengighet, og at rapporteringen gjentatte ganger ikke har holdt nødvendig kvalitet, er ikke i tråd med kravene til uavhengighet og profesjonalitet. Når banken i tillegg har betydelig vekst, forsterkes konsekvensene av en svak risikostyringsfunksjon ytterligere.

Finanstilsynet forventer at styret sørger for at risikostyringsfunksjonen har tilstrekkelig kompetanse, kapasitet og uavhengighet. Funksjonens ansvar må avgrenses slik at kontrollrollen kan utøves uten oppgaver som påvirker dens uavhengighet. Banken skal videre sikre at risikorapporteringen er presis, relevant og tilpasset virksomhetens risikoprofil, slik at styret får et godt beslutningsgrunnlag. Styret bør prioritere en styrking av risikostyringsfunksjonen for å sikre forsvarlig virksomhetsstyring og intern kontroll.

3.1.3 Dokumentasjon av styrets vurderinger og beslutningsgrunnlag

Gjennomgangen av protokollene viser at det ofte er kortfattede referater fra styremøter og utvalgsmøter, der vedtak og orienteringer listes opp, men uten at det kommer frem hvilke vurderinger, diskusjoner eller alternativer som har vært oppe til behandling. For eksempel fremgår det i flere referater at styret "tar informasjonen til orientering" eller "vedtar innstilling", uten at det redegjøres for hvilke vurderinger som ligger til grunn, eller om det har vært uenighet eller alternative synspunkter. I enkelte saker, særlig ved behandling av større kredittsaker eller policyendringer, fremgår det at styret har hatt diskusjon og at det er stilt spørsmål ved forutsetninger eller rammer, men dette er unntaket. Det er også eksempler på at styret gir uttrykk for at referatene kan forbedres, og at det ønskes mer utfyllende dokumentasjon av vurderinger og oppfølging av saker.

Protokollene viser at det til tider er uklart hvilke saker som kun er til orientering og hvilke som skal vedtas. Sakslister inneholder ofte en blanding av presentasjoner, orienteringer og saker som skal besluttet, men det fremgår ikke alltid tydelig om styret faktisk har fattet vedtak, eller om saken kun er tatt til etterretning. Det er også eksempler på at saker som burde vært behandlet som vedtakssaker, kun er referert som orientering, og motsatt. Dette kan føre til uklarhet om styrets ansvar og oppfølging av viktige saker.

Revisjons- og risikoutvalget skal ikke fatte vedtak eller ta rapporter til etterretning på vegne av banken. Eksempelvis ble ICAAP 2024 tatt til etterretning av utvalget i møte i mai 2025. Utvalgets rolle er å forberede saken for styret, gjennomgå og vurdere innholdet, og gi en tydelig anbefaling til styret om hvordan ICAAP bør behandles i styremøtet. Det er styret som har det formelle ansvaret for å vedta ICAAP, og andre dokumenter, og dette kan ikke delegeres. Dette følger av finansforetaksloven § 8-19 første ledd, som presiserer at revisjons- og risikoutvalget er et forberedende og rådgivende organ, og at saker av vesentlig betydning – som ICAAP – skal behandles og vedtas av styret selv.

Gjennomgangen av styreprotokoller viser at behandlingen av bankens ICAAP i mai 2025 var både formelt og innholdsmessig mangelfull. Styret tok kun ICAAP til etterretning, uten å vedta

dokumentet, noe som er i strid med god praksis og instruksens krav til styrebehandling. Det er ikke dokumentert noen drøftelser om stresstester, scenarioanalyser eller kapitalplanens robusthet, og det fremgår ikke at styret har vurdert konsekvensene av bankens vekststrategi for kapitaldekning og likviditet. Risiko- og revisjonsutvalgets forberedelse var overflatisk og begrenset seg til å konstatere differansen mellom intern beregning av pilar 2-krav og SREP, uten kritisk vurdering.

Finanstilsynet vurderer at styrets behandling av IT-risiko og beredskap ikke er tilstrekkelig, og at det er behov for langt grundigere og mer konkret diskusjon og oppfølging på dette området.

Finanstilsynet vurderer at banken har forbedringspotensial når det gjelder dokumentasjon av vurderinger og diskusjoner i protokollene. Det bør komme frem tydeligere hvilke vurderinger som ligger til grunn for styrets beslutninger, og om det har vært diskusjon eller uenighet. Skillet mellom orienteringssaker og vedtakssaker må tydeliggjøres, slik at styret har oversikt over hvilke saker som krever aktiv oppfølging og beslutning. Det er positivt at styret behandler et stort antall saker innen bedriftsmarkedet (BM).

Finanstilsynet forventer at banken styrker dokumentasjonen av vurderinger og diskusjoner i styre- og utvalgsprotokoller, og tydeliggjør hvilke saker som er til orientering og hvilke som skal vedtas. Styret bør sikre at risiko- og revisjonsutvalget fungerer som et rådgivende organ, og at utvalgets vurderinger og anbefalinger kommer frem av protokollene. Banken bør etablere rutiner for systematisk oppfølging av saker og statusrapportering, slik at styret har et godt grunnlag for sine beslutninger og oppfølging av virksomheten.

3.1.4 Habilitet og uavhengighet

3.1.5 Forankring av styrende dokumenter

Gjennom lokalbanksamarbeidet får banken tilgang til fellesløsninger, systemer og støttefunksjoner. Samarbeidet gir tilgang til et større fagmiljø, slik at banken kan dra nytte av erfaringer, spesialistkompetanse og beste praksis fra andre banker i nettverket. Lokalbankene står samlet sterkere i forhandlinger med leverandører og samarbeidspartnere, noe som gir bedre avtaler enn de ville oppnådd hver for seg. I tillegg gjør samarbeidet det mulig å gjennomføre større utviklingsprosjekter, som små banker alene ikke ville hatt ressurser til. Felles rutiner og systemer gir dessuten økt robusthet, bedre risikostyring og gjør det enklere å håndtere regulatoriske krav på en effektiv måte.

Banken mottar i betydelig grad policyer, retningslinjer og andre styrende dokumenter fra lokalbanksamarbeidet. I foreløpig rapport vurderte Finanstilsynet at banken i varierende grad tar reelt eierskap til disse dokumentene, og at de ikke alltid innlemmes i bankens daglige virksomhet. Det kommer ikke alltid frem at dokumentenes innhold er tilpasset bankens egne forhold eller at de faktisk er implementert i praksis. Det finnes også eksempler på at krav til rapportering og oppfølging, slik de er beskrevet i dokumentene, ikke etterleves. Styret mener selv at dokumentene er vurdert og tilpasset bankens virksomhet, men erkjenner at dokumentasjonen på vurderingen av enkelte dokumenter kan bedres. Videre medgir styret at enkelte dokumenter har en høy rapporteringsfrekvens som ikke alltid blir etterlevd.

Finanstilsynet vurderer at manglende eierskap og utilstrekkelig integrering av styrende dokumenter kan føre til at retningslinjer og policyer ikke blir levende verktøy i virksomheten, men forblir formelle dokumenter uten reell effekt. For at styrende dokumenter skal bidra til god risikostyring og internkontroll, må de ikke bare forankres, men også forstås, tilpasses og innlemmes i bankens løpende drift. Uten slik integrering øker risikoen for at viktige krav og rutiner ikke etterleves, og at styrets og ledelsens kontroll med virksomheten svekkes.

Finanstilsynet forventer at styret og ledelsen i Tolga-Os Sparebank ikke bare tar formelt eierskap til styrende dokumenter mottatt fra lokalbanksamarbeidet, men også sørger for at disse tilpasses, forstås og innlemmes i bankens daglige virksomhet. Det innebærer at dokumentene må gjennomgå kritisk, tilpasses bankens egne forhold og forankres i organisasjonen, slik at de blir levende verktøy for styring og kontroll. Styret må påse at krav til rapportering, oppfølging og kontroll faktisk etterleves i praksis, og etablere rutiner som sikrer at styrende dokumenter er relevante og aktivt brukes i bankens løpende drift.

3.1.6 Markedsområde for personkunder

Policy for kredittrisiko angir at banken kan yte kreditt til personkunder over hele landet.

Finanstilsynet merker seg at banken allerede har erfart mislighold og tap på kunder utenfor bankens kjerneområde.

Erfaringene med mislighold og tap på kunder utenfor bankens kjerneområde viser at et landsdekkende markedsområde kan innebære betydelig økt risiko. Dette gjelder særlig risiko knyttet til manglende lokal markedskunnskap, svakere oppfølging av kunder og utfordringer med å håndtere mislighold på avstand. Finanstilsynet stiller spørsmål ved om banken i tilstrekkelig grad har vurdert og forstått de risikomessige konsekvensene av å operere nasjonalt, og om dette er tilstrekkelig reflektert i bankens risikostyring, kredittpolicy og interne kontrollrutiner.

Finanstilsynet forventer at styret foretar en grundig vurdering av risikoen knyttet til et landsdekkende markedsområde, med særlig vekt på erfaringene banken allerede har gjort med

mislighold og tap utenfor sitt naturlige markedsområde. Banken bør tydeliggjøre i sine styringsdokumenter hvordan denne risikoen håndteres, og vurdere om det er behov for å avgrense markedsområdet eller innføre særskilte tiltak for å sikre forsvarlig risikostyring og oppfølging av kunder utenfor bankens kjerneområde.

3.1.7 Risikorapportering

Risikorapporten benytter risikoklasser som ikke finnes i bankens system, og det er uklart hvilke risikonivåer som inngår under merkelappene «lav» og «høy» risiko for henholdsvis personmarked og bedriftsmarked. Det er motstrid mellom rapportens rammeoppfølging, hvor «høy» risiko defineres som risikoklasse 8–12 (inkludert misligholdte lån), og kredittpolicyen, som fastsetter rammen til risikoklasse 9–10 uten misligholdte lån og uten risikoklasse 8. Videre er det i rapporten uklart hvordan rammen for samlet andel utlån BM er beregnet, og det er avvik mellom rapportens overskrifter og innhold – for eksempel inngår misligholdte lån under overskriften «Største engasjement som ikke er misligholdt», mens risikoklasse 8, som skal inngå i høy risiko, ikke er med.

Omtalen av migrasjon og kvalitetsutvikling er begrenset. Tabeller og grafer gir lite innsikt i utviklingen over tid, og det er i rapporten uklart om PD-beregningene inkluderer misligholdte engasjementer. Kommentarene til misligholdte lån er overfladiske og gir kun en kvartalsvis sammenligning uten dyptgående analyse av risiko. På flere områder er det vanskelig å få et godt innblikk i porteføljens utvikling basert på rapportens fremstilling.

I tillegg fremstår ansvarsfordelingen mellom kredittsjef og risikostyringsfunksjonen som uklar. Kredittsjefs rapporteringsansvar ser ut til å overlappe med risikostyringsfunksjonens ansvar, jf. stillingsbeskrivelsen for risk manager som skal utarbeide kvartalsrapporter til styret om alle vesentlige risikoområder. Det er også påpekt at styret over tid har kommet med ønsker og krav til rapporteringen, uten at dette har blitt fulgt opp av risikostyringsfunksjonen.

Finanstilsynet vurderer at dagens rapporteringspraksis ikke gir styret et presist og konsistent beslutningsgrunnlag. Uklar begrepsbruk og manglende trendanalyser øker risikoen for at vesentlige forhold ikke identifiseres eller følges opp. Overlappende ansvar mellom funksjoner kan svekke kvaliteten og effektiviteten i risikostyringen.

Finanstilsynet forventer at banken reviderer risikorapportene slik at de inneholder tydelige definisjoner, konsistente rammeutnyttelser og analyser av migrasjon og utvikling over tid. Ansvarsfordelingen mellom kredittsjef og risikostyringsfunksjonen må klargjøres. Rapportene må samtidig finne en form, et format og et innhold som reflekterer styrets forventninger og gir et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag.

3.1.8 Watch-list og overvåking av risikoutsatte engasjementer

I bankens nyetablerte retningslinje for identifisering av misligholdte engasjementer fremgår det under punkt 6 Rapportering at kredittsjef, i samarbeid med leder bedriftsmarked og leder personmarked, kvartalsvis skal rapportere oversikt over kunder merket UTP til bankens ledelse og styre. Rapporteringen skal inneholde oversikt over nye og friskmeldte UTP-kunder, og skal gjøres med utgangspunkt i bankens watch-list og kunder som allerede er UTP-merket. Finanstilsynet kan imidlertid ikke se at begrepet watch-list benyttes eller er definert i andre retningslinjer eller rapporter, og det foreligger ingen dokumentert praksis for bruk av en slik oversikt i bankens løpende risikostyring.

Manglende definisjon og praktisk bruk av watch-list svekker bankens evne til å identifisere og følge opp engasjementer med forhøyet risiko på et tidlig stadium. En aktiv og tydelig definert watch-list kan være et reelt og godt styringsverktøy i overvåkingen av mulige problemengasjementer, og bidrar til strukturert oppfølging og rapportering til ledelse og styre. Uklare begreper og manglende forankring i rutiner og praksis kan føre til hull i rapporteringen og forsinket iverksetting av nødvendige tiltak.

Finanstilsynet forventer at styret gjennomgår bankens terminologi og praksis knyttet til watch-list, og vurderer behovet for å etablere en tydelig definert og aktivt brukt oversikt over engasjementer med forhøyet risiko. Banken bør sikre at watch-list inngår som et sentralt verktøy i risikostyringen, med klare kriterier for hvilke engasjementer som skal følges opp særskilt, og at rapporteringen til ledelse og styre er konsistent og dekkende.

3.2 Kredittrisiko, herunder tapsvurderinger iht. IFRS 9

Denne delen er vurdert opp mot forskrift om krav til utlån med pant i bolig (utlånsforskriften) § 3, som stiller krav til vurdering av kundens betjeningsevne og økonomisk buffer. Videre er det lagt til grunn krav om forsvarlige styrings- og kontrollordninger etter finansforetaksloven § 13-5, samt regnskapsstandarden IFRS 9 for tapsvurderinger, herunder krav til sannsynlighetsvektede kontantstrømsscenarier og dokumenterte forutsetninger.

3.2.1 Betjeningsevne og kredittvurderinger

Finanstilsynets gjennomgang av enkeltsaker avdekket flere saker der all bonus og overtidsbetaling de siste seks månedene summeres og ganges med to for å estimere årlig inntekt, uten å ha dokumentert vurderinger rundt hvor stabil bonus og overtidsbetalingen er. Videre er det avdekket flere saker der banken har overestimert lønn i forhold til dokumenterte opplysninger i A-melding eller arbeidskontrakt, uten at det foreligger tilstrekkelig begrunnelse eller spor av avklaring med PM-leder.

Bruk av metoder som systematisk øker beregnet inntekt, kombinert med mangelfull dokumentasjon og begrunnelse, svekker bankens kontroll med kredittgivningen og kan føre til utlån til kunder med utilstrekkelig betjeningsevne. Estimering av bonus og overtid basert på en kort periode gir et urealistisk bilde av fremtidig inntekt. Manglende konservatisme i vurdering av husleieinntekter øker risikoen for at banken undervurderer perioder uten leieinntekter eller utgifter knyttet til utleie. Dette er ikke i tråd med utlånsforskriftens formål om forsvarlig kredittgivning.

Finanstilsynet forventer at banken sikrer at vurderinger av kundens inntekt baseres på realistiske og dokumenterte forutsetninger. Avvik fra standard beregningsmetoder skal begrunnes og dokumenteres i saksrapport.

Banken må sørge for at disse prinsippene fremgår klart av interne retningslinjer og etterleves i praksis.

3.2.2 Bruk av SIFO-satser

Banken baserer beregningen av kundens betjeningsevne på SIFO-satsene, med tillegg for feriereiser/gaver og medisin/helsepleie. Kredittåndboken angir at endringer fra SIFO-satsene skal avklares med PM-leder og begrunnes i saksrapport. Finanstilsynets gjennomgang av enkeltsaker avdekket flere tilfeller der banken har nedjustert SIFO-satsene uten dokumentert avklaring med PM-leder eller tilstrekkelig begrunnelse. I enkelte saker ville det foreligge brudd på betjeningsevnekravet dersom satsene ikke var nedjustert.

Manglende etterlevelse av interne retningslinjer for justering av SIFO-satsene og fravær av dokumentert begrunnelse svekker bankens kontroll med kredittgivningen. Nedjustering av satser for å tilpasse betjeningsevne til utlånsforskriftens krav uten forsvarlig vurdering og dokumentasjon kan innebære at banken gir lån til kunder med utilstrekkelig økonomisk buffer, i strid med utlånsforskriftens formål. Finanstilsynet forventer at banken sikrer etterlevelse av interne

retningslinjer ved endringer i SIFO-satsene, herunder dokumentert avklaring med PM-leder og begrunnelse i saksrapport.

3.2.3 Metodikk og dokumentasjon ved individuelle tapsvurderinger

Banken har etablert rutine og mal for kontantstrømbasert tapsvurdering av misligholdte engasjementer over [REDACTED]. Rutinen gir systemgenererte forslag til nedskrivning og inneholder standard anbefalinger for scenariovekter. Det er imidlertid observert at rutineteksten i pkt. 6 sier "Her får man et systemgenerert forslag på hva som bør avsettes til tap. Banken skal i hvert enkelt tilfelle vurdere individuelt om avsetningen passer og eventuelt avsette mer eller mindre basert på en begrunnet vurdering".

Finanstilsynet vurderer at denne rutineteksten ikke er i samsvar med kravet i IFRS 9 om at forventet kredittap skal baseres på sannsynlighetsvektede kontantstrømscenarier og dokumenterte forutsetninger. En praksis der et systemforslag basert på kontantstrøm kan fravikes, innebærer risiko for mangelfull etterlevelse av regnskapsstandarden og svekker kvaliteten på tapsberegningene.

Finanstilsynet forventer at foretaket påser at individuelle nedskrivninger gjennomføres i tråd med IFRS 9. Dette innebærer at det skal foreligge en dokumentert endelig vurdering av kontantstrømscenarier, sannsynlighetsvekter og relevante forutsetninger. Rutinen må tydeliggjøre krav til begrunnelse og dokumentasjon for slike vurderinger.

3.2.4 Tapsavsetninger

Det følger av IFRS 9 at nedskrivninger skal bygge på sannsynlighetsvektede og dokumenterbare estimer, inkludert vurdering av relevante kontantstrømscenarier. Retningslinjen for avsetning til tap på utlån fastslår i punkt 4 at eventuell bruk av modellberegnete tap for engasjementer i steg 3, i stedet for tapsvurdering basert på kontantstrøm, skal begrunnes særskilt i hvert enkelt tilfelle.

[REDACTED]

Manglende bruk av scenariooppsett og kontantstrømbaserte beregninger innebærer at nedskrivningen ikke bygger på sannsynlighetsvektede estimer i samsvar med IFRS 9. Når det i stedet vises til et styrevedtak uten dokumentert vurdering av forutsetninger, kontantstrømmer eller alternativer, svekkes både regnskapsmessig kvalitet og etterlevelse av gjeldende regelverk. Finanstilsynet vurderer også at banken bør tydeliggjøre i hvilke tilfeller det kan være aktuelt å benytte modellberegnete tap i steg 3, og hvilken misligholdssannsynlighet som skal benyttes i slike beregninger.

Finanstilsynet forventer at foretaket påser at individuelle nedskrivninger bygger på kontantstrømbaserte vurderinger med sannsynlighetsvektede scenarier, og at valgte forutsetninger fremgår tydelig av dokumentasjonen. Eventuell bruk av modellberegnete tap i steg 3 skal være særskilt begrunnet i tråd med interne retningslinjer og gjeldende regnskapsstandard.

3.2.5 Friskmelding av engasjementer

[REDACTED]

Finanstilsynet vurderer at friskmeldingen og den tilhørende reduksjonen i nedskrivningene fremstår ikke i samsvar med bankens egne retningslinjer for avsetning til tap på utlån og kriteriene for friskmelding i retningslinjen for identifisering av misligholdte engasjementer. Vurderingen synes å være basert på enkeltfaktorer uten helhetlig analyse av kundens økonomiske situasjon og sikkerhetsverdier. Dette innebærer risiko for at tapsavsetningene ikke er forsvarlige, verken på kort eller lang sikt.

Finanstilsynet forventer at foretaket sikrer at vurderinger av friskmelding og nedskrivning bygger på en helhetlig og dokumentert risikovurdering i tråd med interne retningslinjer og gjeldende regelverk. Avsetningene skal være forsvarlige ut fra den samlede risiko for tap, og optimistiske antakelser om enkeltfaktorer skal ikke alene danne grunnlag for vesentlige endringer i tapsavsetninger.

3.2.6 Forventninger til tapsrapportering

Finanstilsynet registrerer at styret informeres om valg knyttet til modellavsetninger ved gjennomgang av måneds- og kvartalsregnskap. Det er imidlertid uklart hvordan individuelle vurderinger dokumenteres og kommuniseres til styret.

Manglende tydelighet i rapportering av individuelle tapsvurderinger til styret kan svekke styrets mulighet til å utøve sitt ansvar for risikostyring og kontroll. Det er viktig at styret har tilstrekkelig innsikt i både modellbaserte og individuelle nedskrivninger for å kunne vurdere om avsetningene er forsvarlige.

Finanstilsynet forventer at styret tydeliggjør forventninger til fremtidig tapsrapportering, herunder vurdere rapporteringskravene i foretakets retningslinje for avsetning til tap. Banken bør etablere et helhetlig og praktisk opplegg for tapsvurdering og -rapportering, og styret bør gjennomgå egne rutiner for oppfølging og vurdering av tapsavsetninger

3.3 Likviditets- og finansieringsrisiko

Vurderingene i denne delen bygger på finansforetaksloven § 13-5 om krav til forsvarlige styrings- og kontrollordninger, samt CRR/CRD IV-forskriften § 35 om styrets ansvar for rammer, retningslinjer og rapportering av likviditetsrisiko og stresstesting. Det er også lagt til grunn Finanstilsynets veiledning (modul) om likviditetsrisiko, som stiller krav til rammer, indikatorer og løpende overvåking av likviditetsrisiko

3.3.1 Oppfølging av måltall og ramme for innskuddsdekning

Manglende konsistens mellom innrapporterte tall og interne rapporter, samt usikkerhet om hvilke tall som er riktige, indikerer svakheter i bankens styring og kontroll av likviditetsrisiko. Dette svekker styrets mulighet til å føre forsvarlig kontroll og oppfølging. At brudd på måltall ikke er rapportert til styret, er et brudd på interne retningslinjer og viser mangelfull internkontroll.

Finanstilsynet forventer at banken etablerer rutiner som sikrer korrekt og konsistent rapportering av nøkkeltall for likviditetsrisiko, og at brudd på fastsatte måltall umiddelbart rapporteres til styret. Foretaket må ha tilstrekkelig kontroll og oversikt over status på sentrale risikomål, i tråd med kravene til forsvarlig risikostyring og internkontroll.

3.3.2 Oppfølging av risikoen for uttak fra innskudd med binding

Banken har en betydelig andel innskudd med 31 dager binding, [REDACTED]. Slike innskudd inngår ikke i nevneren i 30 dager LCR. Dersom et større antall kunder varsler uttak samtidig, vil banken kunne få en markert svekkelse av sin likviditet på kort tid. Under tilsynet kom det frem at banken kun mottar månedlige rapporter om varslede uttak fra disse kontoene, og at banken i begrenset grad overvåker risikoen for plutselige og større uttak. Det fremgår videre at risikoen for større uttak fra innskudd med 31 dager binding ikke er behandlet i bankens risikorapporter eller styringsdokumenter, noe som viser at dette forholdet ikke er integrert i bankens likviditetsstyring.

Manglende overvåking av risikoen for plutselige uttak fra innskudd med binding indikerer svakheter i bankens likviditetsstyring. Når store deler av innskuddsbasen kan trekkes ut med kort varsel uten at dette identifiseres tidlig, øker risikoen for at banken ikke har tilstrekkelig beredskap ved plutselige likviditetsskift. Dette er særlig kritisk gitt bankens store eksponering mot innskudd med 31 dager binding. At denne risikoen ikke er omtalt i bankens styringsdokumenter eller risikorapporter, viser at området i liten grad er integrert i den helhetlige risikostyringen.

Finanstilsynet forventer at banken etablerer rutiner som sikrer hyppigere og mer systematisk overvåking av varslede uttak fra innskudd med binding, slik at styret og ledelsen har et oppdatert grunnlag for å vurdere likviditetssituasjonen. Banken bør også vurdere å innarbeide risikoen for plutselige uttak som en egen indikator i sin likviditetsrisikostyring, med omtale både i policy og i risikorapportene. Finanstilsynet anbefaler at banken gjør seg bedre kjent med den risikomålingen som i veiledningen omtales som «brått fall», da denne kan gi nyttig informasjon om hvor sårbar foretaket er for større uttak av innskudd på kort tid.

3.3.3 Oppfølging av brudd på rammen for innskuddsdekning

Bankens policy for likviditetsrisiko angir et minimumsnivå for innskuddsdekning, inkludert lån overført til boligkredittforetak, på [REDACTED]. Bankens innskuddsdekning har vært fallende over tid, og banken har vært i brudd med minimumsnivået flere ganger det siste året. Finanstilsynet finner lite spor i dokumentasjonen av tiltak for å rette opp i bruddene.

Gjennomgående brudd på fastsatt minimumsnivå uten dokumenterte tiltak indikerer svakheter i bankens risikostyring og oppfølging. Et minimumsnivå skal være en reell grense som reflekterer bankens risikotoleranse. Dersom foretaket endrer måltall og rammer for å tilpasse seg utviklingen, svekkes styringsverktøyet og kontrollfunksjonen. Dette er ikke i tråd med kravene til forsvarlig styring og kontroll.

Finanstilsynet forventer at banken opprettholder et reelt minimumsnivå for innskuddsdekning og sikrer at brudd følges opp med konkrete tiltak. Endringer i rammer og måltall skal være begrunnet i endret risikovurdering, ikke som en tilpasning til faktiske brudd. Foretaket må dokumentere tiltak og rapportere brudd til styret i tråd med god risikostyringspraksis.

3.3.4 Risiko og oppfølging knyttet til vergemålsinnskudd

Vergemålsinnskudd utgjør en betydelig andel av bankens innskuddsmasse og representerer en konsentrasjonsrisiko. Den skjerpede konkurransesituasjonen øker sannsynligheten for at innskudd flyttes til andre banker på kort varsel. Manglende vurdering av uttaksfaktor for disse innskuddene i LCR-rammen indikerer svakheter i bankens likviditetsrisikostyring.

Finanstilsynet forventer at banken foretar en vurdering av vergemålsinnskudd i sin likviditetsrisikostyring. Banken må sikre at risikoen ved innskuddene er tilstrekkelig omtalt i risikorapporter og styringsdokumenter, og at styret har oversikt over utviklingen. Finanstilsynet minner om at vurderingen av om et innskudd skal gis høyere uttaksfaktor i LCR skal gjøres på hele innskuddsmassen, også den delen som er dekket av en innskuddsgarantiordning.

3.3.5 Løpende oppfølging av likviditetsrisiko

Bankens likviditetsportefølje forvaltes av Sparebank 1 Markets, og banken mottar kun månedlig status og LCR-tall fra forvalteren. All innrapportering av likviditet til Finanstilsynet håndteres av lokalbanksamarbeidet. I det daglige følger banken i hovedsak likviditeten ved å overvåke oppgjørskontoen i DNB. Under tilsynet fremstod det som at banken i liten grad følger med på LCR intra-månedlig. Banken mottar også kun månedlig rapport om innskudd med binding som er varslet trukket ut. Dette innebærer at banken kan havne i en presset likviditetssituasjon mellom rapporteringstidspunktene uten å være forberedt.

Manglende løpende overvåking av LCR og varslede uttak fra innskudd med binding indikerer svakheter i bankens likviditetsrisikostyring. Avhengighet av eksterne aktører for styring og rapportering, kombinert med månedlig oppfølging, gir begrenset mulighet til å identifisere og håndtere likviditetsutfordringer som oppstår intra-månedlig. Dette øker risikoen for at banken ikke har tilstrekkelig beredskap ved plutselige endringer i likviditetssituasjonen.

Finanstilsynet forventer at banken etablerer rutiner for hyppigere overvåking av LCR og varslede uttak fra innskudd med binding, slik at likviditetsrisiko kan håndteres fortløpende. Banken må sikre at styret og ledelsen har tilstrekkelig oversikt over likviditetssituasjonen gjennom rapportering som gir et oppdatert og realistisk bilde, og ikke kun basert på månedlige statusrapporter.

3.3.6 Oppdatering og rapportering av likviditetsstresstest

I bankens policy for likviditetsrisiko fremgår det at likviditetsstresstesten skal oppdateres kvartalsvis i en normalsituasjon. I risikorapporten er imidlertid rammen for oppdatering satt til 12 måneder. Gjennomgangen viser at banken de siste årene tilsynelatende kun har oppdatert stresstesten årlig, til tross for policyens krav om hyppigere oppdatering. Under tilsynet erkjente banken selv at det har vært utfordringer med å få tallene til å stemme for stresstesten, men dette fremgår ikke tydelig når status og resultater presenteres i risikorapporten.

Manglende samsvar mellom policy og faktisk praksis for oppdatering av likviditetsstresstesten svekker bankens evne til å overvåke og håndtere likviditetsrisiko på en tilfredsstillende måte. At banken har utfordringer med kvaliteten på stresstesting uten at dette kommuniseres tydelig til styret, innebærer risiko for at styret ikke får et korrekt og oppdatert bilde av bankens likviditetsrisiko. Dette kan svekke grunnlaget for styrets vurderinger og beslutninger.

Finanstilsynet forventer at banken sikrer samsvar mellom policy og faktisk praksis for oppdatering av likviditetsstresstesten, og at eventuelle utfordringer med kvaliteten på stresstesting kommuniseres tydelig til styret. Banken må sørge for at stresstesten oppdateres i henhold til policyens krav, og at rapporteringen gir styret et korrekt og oppdatert beslutningsgrunnlag for vurdering av likviditetsrisiko.

Vi ber foretaket sende kopi av tilsynsrapporten til revisor.

For Finanstilsynet

Håkon Rysst Heilmann
seksjonsleder

Jan Henrik Hatlem
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk.